

Program „Otwarty Kraków” na lata 2024 - 2028

projekt uchwały

Spis treści

Wstęp: uzasadnienie dla Programu.....	2
Rozdział I.....	3
Diagnoza sytuacji społeczno-demograficznej przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji w Krakowie.....	3
Rozdział II.....	8
Zobowiązania wynikające z członkostwa Krakowa w Programie Miast Międzykulturowych (ICC) przy Radzie Europy	8
Rozdział III.....	9
Postanowienia ogólne	9
Rozdział IV.....	10
Cele, zadania i rezultaty Programu	10
Rozdział V.....	13
Nakłady finansowe i źródła finansowania Programu	13
Rozdział VI.....	14
Współpraca wewnętrzna i realizacja Programu	14
Rozdział VII Harmonogram realizacji Programu	16
Rozdział VIII Deklaracja wyników Programu	25
Rozdział IX Ryzyka Programu.....	29

Wstęp: uzasadnienie dla Programu

Kraków, jako jedno z najważniejszych miast Polski, nieustannie ewoluuje i adaptuje się do zmieniających się realiów społecznych i ekonomicznych. Posiadanie strategicznej wizji zarządzania miastem wielokulturowym, w dobie dynamicznych procesów migracyjnych i związanych z nimi zmian w polityce lokalnej, jest jednym z priorytetów w planowaniu dalszego rozwoju miasta. Gmina Miejska Kraków we współpracy z partnerami społecznymi, podjęła w ostatnich latach szereg działań mających na celu wypracowanie takiej strategii. Jednym z kluczowych działań podjętych w tym zakresie jest Uchwała Rady Miasta Krakowa z 14 września 2016 r., przyjmująca Program „Otwarty Kraków”.

Od tego czasu w Krakowie doszło do dynamicznych zmian w strukturze demograficznej miasta i dziś szacuje się, że od 15 do 20% osób zamieszkujących Kraków to osoby ze społeczności migranckich i mniejszościowych. Kluczowe dla tych zmian były:

- **Rozwój sektora nowoczesnych usług biznesowych.** W Krakowie jest 257 centrów usług biznesowych (stan na III kw. 2021r.), z czego 205 należy do podmiotów zagranicznych. W centrach obsługuje się klientów w ponad 30 językach. Liczba pracowników zatrudnionych w centrach usług BPO, SSC/GBS, IT oraz R&D w Krakowie (III kw. 2021 r.) wynosi 82 600.¹
- **Migracja związana ze stłumieniem społecznych protestów po wyborach prezydenckich w Białorusi w roku 2020.** Zgodnie z danymi rejestru Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), między rokiem 2021 a 2022 podwoiła się populacja Białorusinów w Krakowie, osiągając poziom ponad 6 000 osób.
- **Pełnoskalowa wojna w Ukrainie.** Prawie 49 000 osób uchodźczych z Ukrainy otrzymało w Krakowie numer PESEL². W roku 2022 (dane na 1.04.2022 r.) mieszkało ponad 177,5 tys. obywateli Ukrainy, którzy przyjechali w trakcie wojny.³

Różnorodność kulturowa, która charakteryzuje współczesny Kraków, jest nie tylko wyzwaniem, ale też cennym zasobem dla miasta. Działa na korzyść społeczności lokalnej, przynosząc wymierne korzyści ekonomiczne, społeczne i kulturowe. Dlatego tak ważne jest, aby Miasto było przygotowane na ewentualne kryzysy migracyjne, ale przede wszystkim potrafiło czerpać z różnorodności.

Z ewaluacji Programu „Otwarty Kraków” (2016-2022) wynika, że działania w jego ramach były kluczowe dla wsparcia osób uchodźczych z Ukrainy, przybyłych do Krakowa po 24 lutego 2022 roku. Sieci kontaktów i nawiązane relacje w trakcie realizacji programu miały decydujące znaczenie dla organizacji wsparcia. Wydarzenia z tamtego okresu uwydatniły, że skuteczna współpraca samorządu z lokalną społecznością, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego jest kluczowa dla sprawnego i efektywnego funkcjonowania Miasta.

Program "Otwarty Kraków", przyjęty Uchwałą Rady Miasta Krakowa w 2016 roku, był ważnym krokiem w kierunku integracji i wsparcia dla osób należących do mniejszości oraz społeczności migranckich. Jednakże, biorąc pod uwagę szybkość i skomplikowanie procesów migracyjnych oraz

¹ *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Krakowie.* Raport przygotowany dla Urzędu Miasta Krakowa przez Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL)

² K. Pędziwiatr, W. Magdziarz, S. Szkołut, S. Luchik-Musiyezdova, *Diagnoza sytuacji migrantów przymusowych na terenie Krakowa.* Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

³ M. Wojdat, P. Cywiński, *Raport „Miejska gościnność. Wielki wzrost, wyzwania i szanse”.* Unia Metropolii Polskich

fakt, że od momentu jego wprowadzenia upłynęło już kilka lat, konieczna stała się jego aktualizacja. Uwzględnienie nowych trendów, siedmiu lat doświadczeń w podejmowaniu działań na rzecz budowania otwartości, wymaga zaktualizowanych strategii i mechanizmów wsparcia – wsparcia nie tylko grup mniejszościowych, ale również wsparcia dla miasta i jego społeczności, by rozwijały się budując na różnorodności jako lokalnym dobrze publicznym.

Wstępny projekt uchwały zaktualizowanego Programu „Otwarty Kraków” powstał w 2023 r. w ramach zadania zleconego organizacji pozarządowej – Stowarzyszeniu Czulent, pn. *Partycypacyjne opracowanie rekomendacji do aktualizacji polityki integracji cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w Krakowie – Partycypacyjne opracowanie aktualizacji Programu „Otwarty Kraków”*. Zadania publiczne było finansowane ze środków Miasta Krakowa.

Rozdział I

Diagnoza sytuacji społeczno-demograficznej przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji w Krakowie

Dla precyzyjnego zrozumienia sytuacji i potrzeb przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji/uchodźczym w Krakowie, na potrzeby diagnozy zdefiniowano trzy grupy:

- **Mniejszości narodowe i etniczne.** Według „Ustawy z dnia 6 stycznia 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym” mniejszości te są wyodrębniane na podstawie sześciu kryteriów, w tym głównie liczebności mniejszej niż pozostała ludność i zamieszkiwania na obecnym terytorium RP przodków i przodkiń, członków i członkiń danej mniejszości od co najmniej 100 lat. Według powyższej definicji Polskę zamieszkuje dziewięć mniejszości narodowych: Białorusini, Czesi, Litwini, Niemcy, Ormianie, Rosjanie, Słowacy, Ukraińcy, Żydzi, i cztery mniejszości etniczne: Karaimi, Łemkowie, Romowie, Tatarzy.
- **Osoby z doświadczeniem migracji ekonomicznej.** Na potrzeby programu grupę zdefiniowaliśmy jako osoby, które przyjechały do Krakowa z zagranicy w celu: (1) podjęcia zatrudnienia (dotyczy stanowisk wymagających zarówno niskich jak i wysokich kwalifikacji), zarówno na czas krótki jak i długoterminowy; (2) rodziny osób wymienionych w punkcie pierwszym; (3) osoby przyjeżdżające do Polski w celach edukacyjnych (studenci).
- **Osoby z doświadczeniem migracji przymusowej.** Kategoria odwołuje się do stopnia dobrowolności albo swobody przemieszczania się jednostki lub grupy. Motywami dla migracji przymusowych są poszukiwanie schronienia lub ucieczka wywołana przez nagłe zdarzenie środowiskowe lub polityczne (np. konflikt zbrojny).⁴

⁴ Pędziwiatr, K. (2022). Migracje globalne. W: A. Malewska, M. Filary-Szczepanik (red.), Globalizacja i współzależność. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie.

Podział wynika z różnych ram prawnych, definiujących podejmowane działania na rzecz tych grup. Osoby uchodźcze i niektóre z doświadczeniem migracji przymusowej korzystają z ochrony międzynarodowego prawa uchodźczego, które nakłada na kraje pewne obowiązki wobec nich. Osoby z doświadczeniem migracji ekonomicznej nie korzystają z tej samej ochrony prawnej, chociaż mają pewne podstawowe prawa w krajach, w których się osiedlają. Natomiast mniejszości narodowe i etniczne są zdefiniowane w polskim prawie, a ich tożsamość i dziedzictwo kulturowe jest chronione i wspierane w ramach ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Podział wynika również z różnych potrzeb i wyzwań tych grup. Osoby z doświadczeniem migracji przymusowej często potrzebują pilnej pomocy humanitarnej, ochrony oraz wsparcia psychologicznego. Mogą być bardziej narażone na traumę i różne problemy zdrowotne. Osoby z doświadczeniem migracji ekonomicznej mogą natomiast częściej potrzebować wsparcia w zakresie integracji, szkolenia zawodowego czy dostępu do rynku pracy. W ich kontekście częściej mówimy o działaniach międzykulturowych. Natomiast mniejszości narodowe i etniczne koncentrują się na działaniach budujących ich tożsamość kulturową, narodową, etniczną, częściej. W ich przypadku również mówi się o działaniach wielokulturowych.

Trzy grupy, które zdefiniowaliśmy wyróżniają się również ze względu na różne perspektywy polityczne. Debaty publiczne na temat migracji często opierają się na stereotypach, nieporozumieniach czy wręcz manipulacjach informacyjnych, dotyczących motywacji i celów osób z doświadczeniem migracji, które są wykorzystywane do kreowania negatywnych emocji i tworzenia niekorzystnego obrazu teje grupy. W kontekście mniejszości narodowych i etnicznych debata częściej związana jest z realizowaną polityką zagraniczną i stosunkami z krajami pochodzenia mniejszości. W efekcie, debata publiczna na temat mniejszości narodowych i etnicznych często skupia się na kwestii lojalności względem kraju pochodzenia i Polski, podczas gdy w przypadku osób z doświadczeniem migracji głównym przedmiotem dyskusji są kwestie bezpieczeństwa, skutków ekonomicznych i różnic kulturowych.

Mniejszości narodowe i etniczne

W Krakowie najliczniejszymi mniejszościami ustawowymi są społeczności ormiańska, rosyjska, słowacka, czeska, ukraińska i żydowska, a także mniejszości etniczne, takie jak Łemkowie i Romowie. Posiadają one w mieście materialne dziedzictwo kulturowe i są aktywne poprzez lokalne oraz krajowe organizacje pozarządowe posiadające siedzibę w Krakowie. W większości zajmują się inicjatywami kulturowymi, budowaniem tożsamości narodowej i etnicznej oraz działalnością religijną. Z wyników raportu oceniającego sytuację mniejszości w Krakowie⁵ wynika, że grupy te wykazują niski poziom identyfikacji z działaniami Programu "Otwarty Kraków".

Ze względu na ich znajomość języka i kulturowych kontekstów, są one bardziej skłonne do zauważania przejawów dyskryminacji, co czyni je bardziej wrażliwymi na te kwestie. W środowisku pracy napotykają na dyskryminację wynikającą z "rasizmu"⁶, uprzedzeń i niezrozumienia wymogów

⁵ A. Makówka-Kwapisiewicz, E. Mirga-Wójtowicz (2023), *Diagnoza sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych w Krakowie*, Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

⁶ Słowo "rasizm" jest powszechnie używane w kontekście dyskryminacji na tle pochodzenia etnicznego lub koloru skóry, a także jest stosowane w przepisach prawa polskiego i międzynarodowego. Warto jednak podkreślić, że zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej, podział ludzkości na "rasy" nie ma podstaw w rzeczywistości biologicznej. Termin ten ma głębokie historyczne i społeczne korzenie. Konsekwencje "rasizmu" są bardzo realne i wpływają na życie wielu osób. Dlatego ważne jest, by podchodzić do tego terminu z odpowiednią wrażliwością i świadomością jego znaczenia w kontekście społecznym. Dlatego też słowo "rasizm" używamy w cudzysłowach.

religijnych. Są oceniane często przez pryzmat tożsamości, a nie kompetencji. Różnice kulturowe stanowią barierę, zwłaszcza dla starszych pokoleń. W obszarze zdrowia doświadczają trudności w dostępie do opieki zdrowotnej, wynikających z barier kulturowych i niedostatecznej wiedzy personelu medycznego na temat różnorodności.

Bezpieczeństwo jest kluczowym zagadnieniem dla mniejszości w Krakowie. Przepiętwa z nienawiści, działalność grup skrajnych i niejednoznaczne podejście władz do incydentów o znamionach przestępstwa z nienawiści, a do których dochodzi w przestrzeni publicznej, zwiększają ich poczucie zagrożenia. Mniejszości czują się izolowane, tracą zaufanie do instytucji i dostrzegają rosnące napięcia między społecznościami. W ich odczuciu działania na ich rzecz są często jedynie symboliczne, podczas gdy ich rzeczywiste potrzeby są pomijane.

Mniejszości narodowe i etniczne w Krakowie mają określone oczekiwania wobec władz miasta dotyczące ich reprezentacji, komunikacji oraz włączania ich w lokalną wspólnotę. Wyrażają potrzebę otwartego dialogu, ustanowienia regularnych forów i spotkań w magistracie oraz tworzenia komitetów doradczych składających się z ich przedstawicieli. Oczekują również wdrożenia programów szkoleniowych dla urzędników i urzędniczek miejskich w zakresie różnorodności, zwiększenia ich reprezentacji w instytucjach miejskich, promowania różnorodności w edukacji oraz tworzenia inicjatyw promujących ich aktywne zaangażowanie w sprawy publiczne. Ponadto, podkreślają znaczenie współpracy z organizacjami społecznymi mniejszości oraz dostrzeżenie form dyskryminacji i wykluczenia z jakim się spotykają.

Osoby z doświadczeniem migracji ekonomicznej

Wg danych z raportu „*Diagnoza potrzeb i oczekiwań migrantów ekonomicznych wobec integracji miejskiej*”, powstałego w ramach zadania zleconego „*Partycypacyjne opracowanie rekomendacji do aktualizacji polityki integracji cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w Krakowie – Partycypacyjne opracowanie aktualizacji Programu „Otwarty Kraków”*”, Kraków w 2022 roku zanotował znaczący przyrost liczby obcokrajowców z różnych regionów świata.

Najbardziej dynamiczny wzrost zaobserwowano w bazie zameldowanych Urzędu Miasta Krakowa, gdzie liczba osób spoza Unii Europejskiej, głównie osób z Ukrainy, wzrosła o 62% do 15 tys. osób. Z kolei w bazie płacących składki ZUS, zanotowano wyraźny wzrost liczby obywateli/obywatelek krajów afrykańskich o 70% oraz Azji o 55%. Osoby z doświadczeniem migracji z Azji stały się drugą co do wielkości grupą płacących składki, natomiast największą grupą byli Europejczycy spoza UE, osiągając 43 tys. osób. Przedstawiciele i przedstawicielki migracyjnych społeczności zatrudnieni w Krakowie skoncentrowali się przede wszystkim w dziedzinach usług administracyjnych, technologii informatycznych oraz budownictwa.

Analizując narodowość osób z doświadczeniem migracji w Krakowie, dominują Ukraińcy, stanowiąc 80% populacji, po nich Białorusini (10%) i Rosjanie (5%). Wśród obywateli UE i Wielkiej Brytanii, większość stanowią Włosi (14%) oraz Hiszpanie (11%). Warto odnotować, że, w Krakowie obserwuje się wzrost liczby specjalistów IT pochodzących z Białorusi, którzy przybywają w związku z relokacją firm z tego kraju. W kontekście zatrudnienia większość osób z doświadczeniem migracji pracuje na pełen etat, przy czym mniejszy odsetek prowadzi własne działalności gospodarcze. Ogólnie rzecz biorąc, osoby z doświadczeniem migracji w Krakowie charakteryzują się wyższym poziomem wykształcenia, a młodsze pokolenia prezentują wyższy poziom edukacji niż osoby starsze.

Analizując dane statystyczne, można zauważyć wzrost różnorodności wśród osób z doświadczeniem migracji ekonomicznej w Krakowie, co niesie ze sobą potrzebę zapewnienia im wsparcia w procesie

adaptacji w mieście. Wielu z tych osób posiada wyższe kwalifikacje zawodowe i reprezentuje młodszy wiek produkcyjny, co tworzy potencjał do pełniejszej inkluzji społecznej. Niemniej jednak istnieją wyzwania, takie jak konieczność poprawy poczucia bezpieczeństwa wśród tych osób, wsparcie językowe oraz podniesienie jakości usług publicznych dostosowanych do ich potrzeb. Wiele osób z doświadczeniem migracji boryka się z barierami językowymi oraz trudnościami w dostępie do informacji i uczestniczeniu w życiu publicznym. Ponadto, rynek mieszkaniowy w Krakowie wymaga uregulowań w celu zapewnienia odpowiedniego traktowania osób najmujących i wynajmujących.

Z przeprowadzonych w ramach diagnozy wywiadów wynika, iż społeczności migranckie oczekują kontynuowania i wzmocnienia inicjatyw takich jak Centrum Wielokulturowe. Wskazane jest również prowadzenie szkoleń antydyskryminacyjnych w systemie szkolnym i wsparcie dla liderów/liderek wspólnot migranckich. Miasto powinno również zwiększyć dostępność informacji dla osób z doświadczeniem migracji, poprzez lepsze wyekspozowanie Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców oraz szkolenie pracowników i pracowniczek urzędów w zakresie komunikacji międzykulturowej. Co więcej, ważne jest uwzględnienie potrzeb językowych w inicjatywach takich jak budżet obywatelski. Miasto powinno podjąć działania w celu uregulowania rynku mieszkaniowego w Krakowie, gwarantując ochronę praw zarówno najemców, jak i wynajmujących.

Osoby z doświadczeniem migracji przymusowej

Osoby z doświadczeniem migracji przymusowej stanowią bardzo ważną grupę osób mieszkających w Krakowie. Choć zdecydowana większość z tych osób pochodzi z Ukrainy i przybyła do miasta po 24 lutego 2022, to wśród nich jest też wiele osób z Białorusi, Rosji i innych części świata, które schroniły się w Krakowie przed prześladowaniami.

Jak wynika z raportu *Diagnoza sytuacji migrantów przymusowych na terenie Krakowa*, ze względu na profil tej grupy, ich sytuacja na rynku mieszkaniowym, edukacyjnym i pracy wiąże się z wieloma wyzwaniami. W szczególnie trudnej sytuacji na polskim rynku pracy są imigrantki przymusowe z niewielkim stażem pracy posiadające pod swoją opieką niepełnoletnie dzieci i osoby zależne. W czerwcu 2023, w Krakowie oraz w całym województwie małopolskim, osoby objęte ochroną tymczasową stanowiły przeważnie kobiety. Duży odsetek stanowią osoby nieletnie, z większością urodzonych między 2005 a 2023 rokiem.

Chociaż obecność cudzoziemców w Krakowie nie jest nowością, gwałtowny wzrost liczby osób z doświadczeniem migracji przymusowej jest nowym wyzwaniem dla lokalnych polityk publicznych. Osoby z doświadczeniem migracji przymusowej w Krakowie napotykają wiele wyzwań związanych z integracją, wśród których głównym jest bariera językowa. Brak odpowiedniego wsparcia w zakresie nauki języka polskiego ze strony państwa i trudności w dostosowaniu się do polskiego rynku pracy, nawet dla osób wykształconych, powoduje ich marginalizację. Dlatego też, wśród zadań ułatwiających adaptację tej grupy na polskim rynku pracy, powinno się znaleźć zwiększenie dostępności kursów języka polskiego (nie tylko na poziomie dla początkujących), ułatwienie procesu uznawania kwalifikacji, a w przypadku braku możliwości uznania – zapewnienie szkoleń i kursów zawodowych, które pomogą w przekwalifikowaniu się i w dopasowaniu do polskiego rynku pracy.

Z dodatkowymi barierami i dyskryminacją na rynku pracy stykają się w szczególności kobiety opiekujące się dziećmi. Ponadto, osoby z doświadczeniem migracji przymusowej często doświadczają

nierówności w wynagrodzeniach oraz problemów związanych z uzależnieniem ważności dokumentów pobytowych od zatrudnienia⁷.

Osoby z doświadczeniem uchodźczym w Polsce, w szczególności z Ukrainy, napotykać na liczne trudności w zakresie usamodzielnienia się na rynku mieszkaniowym. Główne wyzwania obejmują rosnące ceny najmu, ograniczone środki finansowe, niechęć właścicieli mieszkań do wynajmowania przestrzeni osobom uchodźczym oraz niewystarczającą podaż mieszkań na wynajem w Krakowie. Największe trudności w tym zakresie napotykać osoby z doświadczeniem uchodźczym z grup wrażliwych, takich jak kobiety doświadczające przemocy, osoby z niepełnosprawnościami czy mniejszości etnicznej. Narracja dyskryminacyjna i ksenofobiczna, rozpowszechniana przez niektóre media, dodatkowo utrudnia sytuację. Istnieje wyraźna potrzeba wsparcia w zakresie mieszkaniowym dla tych osób, zarówno ze strony agencji nieruchomości, organizacji pozarządowych, jak i innych podmiotów.

W Krakowie istotnie wzrosła obecność dzieci osób z doświadczeniem migracji przymusowej, głównie z Ukrainy, w placówkach edukacyjnych. Mimo tego, wielu z nich pozostaje poza polskim systemem edukacyjnym. UNICEF szacuje, że jest to nawet dwie trzecie z 600 tysięcy dzieci ukraińskich w Polsce w wieku 3-9 lat, uczestniczące bądź nie w ukraińskich zajęciach zdalnych. Wzrost liczby uczniów i uczennic z Ukrainy, ale również z Białorusi, Indii i Rosji, jest widoczny w różnych typach placówek edukacyjnych w Krakowie, z najbardziej znaczącym wzrostem wśród dzieci w przedszkolach oraz uczniów i uczennic szkół podstawowych.

W analizie podkreśla się, że zarówno obecnie, w obliczu konfliktu w Ukrainie, jak i w przyszłości, biorąc pod uwagę możliwość napływu osób z doświadczeniem migracji przymusowej do miasta, Kraków musi zwrócić szczególną uwagę na konieczność utworzenia odpowiednich, skalowalnych mechanizmów reagowania kryzysowego w przypadku potencjalnego kryzysu uchodźczego. Ponadto istotne jest wprowadzenie długoterminowych, systemowych mechanizmów wsparcia i integracji osób uchodźczych w tkankę społeczną i gospodarczą miasta.

Powyższy podział został zastosowany na potrzeby diagnozy, lecz nie oddaje w pełni złożoności i płynności terminów takich jak "migrant" czy "mniejszość". Definicje tych pojęć są trudne do jednoznacznego zdefiniowania, ponieważ są one często kształtowane przez konteksty społeczne, historyczne i polityczne. W kolejnych rozdziałach grupę docelową programu określamy jako "mniejszości narodowe i etniczne oraz osoby z doświadczeniem migracji". Program na rzecz międzykulturowej społeczności Krakowa powinien uwzględniać złożoność tych grup, zwłaszcza tych, które dotychczas były pomijane. Dlaczego takie pojęcia są płynne i niejednoznaczne? Oto kilka przykładów:

- 1) Migrant lub migrantka z Ukrainy, Białorusi, Niemiec, Czech czy Słowacji po otrzymaniu polskiego obywatelstwa z punktu widzenia prawa polskiego klasyfikują się jako mniejszość narodowa. Tymczasem wcześniej, jako obywatele innych państw, byli postrzegani jako migranci lub migrantki.
- 2) Dzieci z rodzin migranckich, które urodziły się i wychowały się w Polsce, i po uzyskaniu jako dorośli polskiego obywatelstwa, mogą wciąż doświadczać wykluczenia społecznego np.

⁷ Narodowy Bank Polski (NBP) (2023). Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy. w Polsce – wpływ pandemii i wojny na charakter migracji w Polsce Raport z badania ankietowego, https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/04/Sytuacja-zyciowa-i-ekonomiczna-migrantow-z-Ukrainy-w-Polsce_raport-zbadania-2022.pdf, p. 39.

z powodu koloru skóry czy wyznania, i pomimo posiadanej tożsamości polskiej, wciąż mogą być postrzegane przez społeczeństwo jako migrant lub migrantka.

- 3) Dzieci z małżeństw międzykulturowych, które dobrze funkcjonują w kręgach kulturowych rodziców, ale ze względu na wielość tożsamości mogą spotykać się z wykluczeniem. Takie dzieci również nie mieszczą się w powszechnej kategorii “migrantka/migrantki”.
- 4) Dzieci polskich emigrantów, które wychowywały się za granicą, a następnie wróciły do Polski z rodzicami, mimo posiadania polskiego obywatelstwa, mogą nie znać miejscowych kodów kulturowych, mówić z akcentem i wymagać wsparcia w adaptacji.

Te przykłady ilustrują, że kwestie narodowości, tożsamości i przynależności są bardziej złożone niż mogłoby się wydawać, co podkreśla potrzebę wnikliwego i empatycznego podejścia do różnorodności w społeczeństwie. Dlatego też niniejszy Program “Otwarty Kraków” nie koncentruje się na integracji, adaptacji, które są czasem potrzebami niektórych osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji, ale na **relacjach i solidarności społecznej**, na budowaniu międzynarodowej społeczności Krakowa.

Rozdział II

Zobowiązania wynikające z członkostwa Krakowa w Programie Miast Międzykulturowych (ICC) przy Radzie Europy⁸

Program Miast Międzykulturowych (ICC) został uruchomiony w 2008 r., pierwotnie, jako wspólny program Rady Europy i Komisji Europejskiej. Ze względu na zainteresowanie i potrzebę rozszerzenia działalności programu poza kraje europejskie, po pięciu latach wspólnego działania, w roku 2013, wiodącym koordynatorem ICC została Rada Europy. 18 grudnia 2020 r. Kraków przystąpił do Programu ICC stając się jednym z ponad 150 miast w Europie i poza nią (Australia, Kanada, Izrael, Japonia, Meksyk, Maroko i Stany Zjednoczone).

Program ICC łączy najbardziej aktywne na polu wielokulturowości miasta z Europy oraz innych kontynentów. Dzięki temu Kraków ma możliwość skorzystania oraz podzielenia się dobrymi praktykami w zakresie zarządzania miastem o zróżnicowanej strukturze pod względem narodowym, religijnym, etnicznym i społecznym. Uczestnictwo Krakowa w ICC, zapewnia również możliwość uzyskania wsparcia uznanych międzynarodowych ekspertów np. w procesie aktualizowania i przygotowywania strategii zarządzania miastem międzykulturowym, rozwiązywania konkretnych problemów miasta itp.

⁸ I. D’Alessandro (red), *Praktyczny przewodnik po miejskim modelu integracji międzykulturowej*. Rada Europy

Kluczowe elementy dla miast międzykulturowych przyjęte przez Program Miast Międzykulturowych, a tym samym będące podstawą dla działań mających na celu zarządzanie miastem wielokulturowym, to:

- Tworzenie przestrzeni do i możliwości dla głębokiej integracji i wspólnego tworzenia z udziałem ludzi o różnym pochodzeniu kulturowym i korzeniach w celu budowania zaufania i wykorzystania twórczego potencjału różnorodności.
- Ustanowienie modelu zarządzania umożliwiającego wszystkim członkom społeczności, niezależnie od ich pochodzenia lub statusu, rozwijanie ich potencjału, realizowanie ich talentów i przyczynianie się do lokalnego dobrobytu.
- Podział władzy - angażowanie ludzi różnego pochodzenia w podejmowanie decyzji w instytucjach miejskich, czy to politycznych, edukacyjnych, społecznych, ekonomicznych, czy kulturalnych.
- Wspieranie kompetencji międzykulturowych w organizacjach publicznych, prywatnych i organizacjach społeczeństwa obywatelskiego.
- Uwzględnianie pluralizmu kulturowego i złożoności tożsamości poprzez dyskurs przywódczy i symboliczne działania;
- Budowanie inkluzywnej narracji i pozytywne zarządzanie konfliktami, przełamywanie stereotypów i angażowanie się w debatę o wpływie i potencjale różnorodności na lokalny rozwój.

Zasady te są pomocne we włączaniu wszystkich typów nowoprzybyłych, a także, bardziej ogólnie, osób z różnych środowisk, niezależnie od powodu, dla którego osiedlili się w mieście, długości pobytu lub formalnego statusu.⁹ Członkostwo w Programie Miast Międzykulturowych (ICC) przy Radzie Europy to ważny mechanizm wsparcia dla realizacji Programu „Otwarty Kraków” oraz platforma promocji dobrych praktyk Krakowa i budowania marki Krakowa Miasta Wielokulturowego.

Rozdział III

Postanowienia ogólne

§ 1

Program „Otwarty Kraków”, zwany dalej Programem, zakłada szereg działań na poziomie instytucjonalnym oraz społecznym, na rzecz tworzenia społeczeństwa żyjącego we wspólnocie, wykorzystującego do rozwoju ludzki, ekonomiczny i kulturowy potencjał przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców, przy zachowaniu harmonii i wzajemnego szacunku.

§ 2

Ilekcroć w niniejszym Programie mowa jest o:

- 1) Gminie – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków;
- 2) Urzędzie – należy przez to rozumieć Urząd Miasta Krakowa;

⁹ Miasto międzykulturowe krok po kroku. Praktyczny przewodnik po miejskim modelu integracji międzykulturowej. Rada Europy.

3) jednostkach miejskich – należy przez to rozumieć jednostki organizacyjne tworzone na mocy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2024.609 t.j.) oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2024.0.107 t.j.), w celu wykonywania zadań Gmina Miejska Kraków (jako miasto na prawach powiatu);

4) organizacji pozarządowej – należy przez to rozumieć podmioty wskazane w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, których statutowym celem działania jest przeciwdziałanie dyskryminacji, „rasizmowi”, ksenofobii, ochrona praw osób cudzoziemskich, działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz praca na rzecz wielokulturowości i krzewienia tolerancji;

5) organizacjach mniejszościowych – należy przez to rozumieć organizacje, które spełniają łącznie następujące warunki: a) określają się jako organizacje skupiające osoby należące do konkretnej mniejszości; b) z ich statutu wynika, że są organizacjami skupiającymi mniejszości narodowe, etniczne lub z doświadczeniem migracji; c) prowadzą działalność na rzecz mniejszości, którą reprezentują;

6) koordynatorze Programu – należy przez to rozumieć utworzoną przez Prezydenta Miasta Krakowa wyodrębnioną komórkę organizacyjną w Urzędzie Miasta Krakowa, realizującej Program „Otwarty Kraków” i koordynującej realizację Programu w Gminie Miejskiej Kraków, odpowiedzialnej za wspieranie inicjatyw i współpracy z przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migracji.

Rozdział IV

Cele, zadania i rezultaty Programu

§ 3

1. Celem głównym Programu jest wdrożenie i realizacja polityki otwartości miasta Krakowa na przedstawicieli i przedstawicielki mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji na bazie interdyscyplinarnego podejścia do zarządzania różnorodnością i tworzenia przestrzeni sprzyjającej budowaniu tożsamości wspólnotowej wśród osób zamieszkujących Kraków.

2. Celami szczegółowymi Programu są:

1) Podnoszenie jakości oraz dostępności usług publicznych skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;

Poprzez realizację następujących zadań:

- 1) rozwijanie działalności punktu informacyjnego dla osób z doświadczeniem migracji z perspektywy kompleksowości usług i widzialności;
- 2) opracowanie i wdrożenie Strategii Komunikacji Międzykulturowej dla Gminy;
- 3) aktualizację pakietu powitalnego dla osób z doświadczeniem migracji;
- 4) prowadzenie szkoleń dla osób zatrudnionych w Urzędzie, jednostkach miejskich i Dzielnicach Miasta Krakowa z zakresu dostępności Urzędu dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji, a także z komunikacji międzykulturowej i przeciwdziałania dyskryminacji;

- 5) monitoring usług publicznych oferowanych przez Gminę z perspektywy dostępności dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;
- 6) realizację badań społecznych z zakresu migracji i wielokulturowości, m.in. poprzez realizację przedsięwzięcia „Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji”;

Tak aby:

- 1) zapewnić równy dostęp do usług skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;
- 2) zwiększyć kompetencje międzykulturowe osób zatrudnionych w Urzędzie, jednostkach miejskich i w Dzielnicach Miasta Krakowa;
- 2) **Rozwój systemowych ram współdziałania pomiędzy Gminą a przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migranckim, w oparciu o społeczne rozwiązania demokracji deliberatywnej;**

Poprzez realizację następujących zadań:

- 1) utworzenie ram współpracy międzysektorowej – administracji publicznej, biznesu, ośrodków naukowych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej, w zależności od potrzeb i aktualnych wyzwań.
- 2) utworzenie przez Prezydenta Miasta Krakowa wyodrębnionej komórki organizacyjnej w Urzędzie Miasta Krakowa, odpowiedzialnej za wspieranie inicjatyw i współpracy z przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migracji;
- 3) współpracę koordynatora Programu z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i służbami działającymi na terenie Gminy, w tym z instytucjami kulturalno-oświatowymi oraz z wyższymi uczelniami.

Tak aby:

- 1) zwiększyć sprawczość i zaufanie przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migranckim do Gminy;
- 2) wzmocnić głos przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migranckim do Gminy.
- 3) **Wspieranie procesów inkluzji społecznej i tworzenie przestrzeni promujących inkluzywność i spójność społeczną¹⁰;**

Poprzez realizację następujących zadań:

¹⁰ Spójność społeczna odnosi się do wspólnych wartości i poczucia jedności w społeczeństwie, które tworzą silne więzi i solidarność między jego członkami. Tożsamość odgrywa kluczową rolę w tych relacjach, służąc jako czynnik, który wpływa na nasze interakcje i działania w kontekście społecznym. Herbert Blumer podkreślał wagę tożsamości jako mediatora w relacjach społecznych (Blumer 1969). Spójność i inkluzja społeczna są ściśle powiązane. Społeczeństwa, w których panuje solidarność, cechuje spójność, a osoby będące częścią tych społeczeństw doświadczają poczucia bycia włączonym w ich struktury. Inkluzja społeczna jest procesem włączania proces „włączania” osób marginalizowanych w tzw. nurt życia przez pełne uczestnictwo w życiu społecznym, dając im możliwość pełnego uczestnictwa w życiu ekonomicznym, kulturalnym i społecznym, zgodnie z przyjętymi standardami w danym społeczeństwie.

- 1) rozwój Centrum Wielokulturowego jako centralnego punktu działań na rzecz międzykulturowości w Krakowie;
- 2) wsparcie inicjatyw z zakresu animacji społeczno-kulturalnej podejmowanych przez miejskie instytucje kultury i placówki kulturalne w dzielnicach miasta Krakowa;
- 3) promocję miejskich programów wspierających tworzenie i rozwój organizacji pozarządowych wśród organizacji mniejszościowych, szczególnie o charakterze samopomocowym i samorzecznym;
- 4) promocję i zwiększanie dostępności krakowskich mechanizmów partycypacyjnych dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji.

Tak aby:

- 1) zwiększyć promocję Krakowa jako miejsca do życia zapewniającego inkluzywność i spójność społeczną;
- 2) zwiększyć aktywność obywatelską i społeczną cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych.

4) Budowanie międzykulturowego charakteru Krakowa oraz marki „Otwarty Kraków”;

Poprzez realizację następujących zadań:

- 1) organizację wydarzeń nawiązujących do idei wielokulturowości, np. w formie konferencji, seminariów, debat, cyklicznych festiwali;
- 2) organizację konkursu o tytuł „Krakowski Ambasador Wielokulturowości” i promocję osób uhonorowanych tytułem;
- 3) obejmowanie patronatem m.in. Prezydenta Miasta Krakowa oraz udzielanie innych form wsparcia dla projektów, inicjatyw artystycznych, kulturalnych, naukowych i edukacyjnych poświęconych współczesnemu wielokulturowemu Krakowowi.

Tak aby:

- 1) zwiększyć świadomość społeczną mieszanek i mieszkańców Krakowa w zakresie zalet różnorodnego Krakowa;

5) Tworzenie społecznej platformy wspierającej rozwój kompetencji międzykulturowych wśród osób mieszkających w Krakowie;

Poprzez realizację następujących zadań:

- 1) przygotowanie i wdrożenie narzędzi wspierających rozwój kompetencji międzykulturowych w środowisku szkolnym, opartych o system warsztatów realizowanych przez lokalne organizacje pozarządowe, miejskie instytucje kultury i placówki kulturalne;
- 2) przygotowanie i wdrożenie rekomendacji dla placówek szkolnych dotyczących procesów inkluzji społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;
- 3) przygotowanie i wdrożenie narzędzi wspierających rozwój kompetencji międzykulturowych skierowanych do mieszkańców i mieszanek Krakowa, opartych na działaniach miejskich instytucji kultury i placówek kulturalnych, jak i lokalnych organizacjach pozarządowych;
- 4) kształtowanie wrażliwości na różnorodność kulturową oraz umiejętności używania języka wrażliwego w kontekście różnic kulturowych.
- 5) rozwijanie asystentury międzykulturowej i romskiej.

Tak aby:

- 1) podnieść standardy w zakresie edukacji międzykulturowej.

- 6) Wspieranie grup narażonych na wykluczenie społeczne ze względu na narodowość, etniczność, język, religie, w tym wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty “rasistowskie” i ksenofobiczne**

Poprzez realizację następujących zadań:

- 1) promocję informacji i wsparcie inicjatyw dotyczących uwrażliwiania i reagowania na przejawy dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami;
- 2) analizę ryzyka potencjalnych konfliktów na tle międzykulturowym, narodowościowym, etnicznym i religijnym w oparciu o dane statystyczne pozyskane w ramach wielosektorowej współpracy ;
- 3) podnoszenie kompetencji osób zatrudnionych w Urzędzie i jednostkach miejskich, Policji i Straży Miejskiej w zakresie: mediacji, identyfikowania i reagowania na dyskryminację i przemoc motywowaną uprzedzeniami, zarządzania i rozwiązywania konfliktów;
- 4) włączenie przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migranckim w istniejące systemowe działania miejskie koncentrujące się na bezpieczeństwie i zarządzaniu kryzysowym miasta Krakowa.

Tak aby:

- 1) zwiększyć wsparcie i poczucie bezpieczeństwa grup narażonych na wykluczenie społeczne z uwagi na pochodzenie narodowe lub etniczne;

3. Program przyczynia się do realizacji wizji miasta wpisanej do „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030”, tym do realizacji celu strategicznego: V Silna wspólnota samorządowa mieszkańców Krakowa oraz celu operacyjnego V.3 Spójność społeczna.

Rozdział V

Nakłady finansowe i źródła finansowania Programu

§ 5

1. Środki finansowe na wykonanie zadań realizowanych w ramach Programu będą planowane corocznie w budżecie miasta Krakowa.

2. Na wykonanie zadań realizowanych w ramach Programu będą uruchamiane również, w ramach możliwości, środki finansowe różnych podmiotów włączonych do realizacji Programu, w tym m.in.:
 - 1) środki budżetowe państwa,
 - 2) środki budżetu Unii Europejskiej,
 - 3) środki budżetu Rady Europy, w tym w ramach Programu Miast Międzykulturowych (ICC),
 - 4) środki organizacji pozarządowych,

- 5) środki prywatne i sponsorskie,
- 6) środki innych podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

Rozdział VI

Współpraca wewnętrzna i realizacja Programu

§ 6

1. Realizację Programu koordynuje koordynator Programu, a nadzoruje Kierownik Pionu właściwy ds. spraw społecznych.
2. Harmonogram realizacji Programu wraz z partnerami współpracującymi przy opracowywaniu koncepcji wdrożeń przedstawiono w Tabeli nr 1.
3. W celu wdrożenia w Urzędzie i w jednostkach miejskich zasady horyzontalności procesów inkluzji osób z doświadczeniem migracji oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz w celu usprawnienia przepływu informacji wewnętrznej i zewnętrznej, Prezydent Miasta Krakowa powołuje w poszczególnych komórkach organizacyjnych Urzędu i miejskich jednostkach Koordynatorów ds. współpracy przy realizacji Programu „Otwarty Kraków”. Szczegółowy zakres działania Koordynatorów określa właściwe zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa.
4. Partnerami współpracującymi przy realizacji Programu są komórki organizacyjne urzędu i miejskie jednostki organizacyjne oraz miejskie instytucje kultury i placówki kulturalne, miejskie placówki właściwe m.in. do spraw:
 - 1) społecznych,
 - 2) ochrony i promocji zdrowia,
 - 3) edukacji,
 - 4) przedsiębiorczości i rynku pracy,
 - 5) kultury i dziedzictwa narodowego,
 - 6) promocji i informacji,
 - 7) współpracy międzynarodowej,
 - 8) turystyki,
 - 9) sportu,
 - 10) bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego,
 - 11) przestrzeni publicznej i transportu publicznego,
 - 12) oraz pozostałych wynikających z realizacji Programu.
5. Komórki oraz miejskie jednostki Urzędu Miasta Krakowa wymienione w ust. 1 będą prowadzić działania związane z realizacją Programu we współpracy z:
 - 1) Małopolskim Urzędem Wojewódzkim,
 - 2) Policją,
 - 3) ciałami opiniotwórczo-doradczymi funkcjonującymi przy Urzędzie,
 - 4) organizacjami pozarządowymi i innymi przedstawicielami trzeciego sektora; ,
 - 5) szkołami i placówkami oświatowymi oraz uczelniami wyższymi,
 - 6) administracjami budynków i spółdzielniami mieszkaniowymi, wspólnotami mieszkaniowymi oraz przedstawicielami i przedstawicielkami organizacji prywatnych właścicieli,
 - 7) korporacjami branżowymi,
 - 8) mediami,

- 9) placówkami konsularnymi oraz przedstawicielami państw obcych akredytowanymi w Krakowie,
 - 10) stowarzyszeniami i związkami międzygminnymi,
 - 11) Dzielnicami Miasta Krakowa,
 - 12) innymi podmiotami, instytucjami publicznymi i niepublicznymi w ramach działania Programu.
6. Monitoring realizacji Programu prowadzony będzie przy wykorzystaniu wskaźników dziedzinowych określonych w Deklaracji wyników Programu Otwarty Kraków, w Tabeli nr 2.
 7. Ryzyka dla Programu wskazano w Tabeli nr 3.
 8. Prezydent Miasta Krakowa przedstawia Radzie Miasta Krakowa sprawozdanie z realizacji Programu z danego roku w terminie do dnia 30 kwietnia następnego roku.

Rozdział VII Harmonogram realizacji Programu

Cel szczegółowy	Zadania („poprzez”)	Mierniki efektywności	Termin realizacji	Nazwa produktu	Realizatorzy i partnerzy współpracujący
1. Podnoszenie jakości oraz dostępności usług publicznych skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji poprzez:	1) rozwijanie działalności punktu informacyjnego dla osób z doświadczeniem migracji z perspektywy kompleksowości usług i widzialności;	Liczba beneficjentów korzystających z pomocy Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców	działanie o charakterze ciągłym	Strategia rozwoju punktu informacyjnego	Koordinator Programu wraz z organizacjami pozarządowymi
	2) opracowanie i wdrożenie Strategii Komunikacji Międzykulturowej dla Gminy;	Liczba przetłumaczonych dokumentów, procedur (usług) na języki obce	działanie o charakterze ciągłym	Opracowana strategia komunikacji międzykulturowej	Koordinator Programu przy współpracy komórek merytorycznych Urzędu i jednostek miejskich wraz z organizacjami pozarządowymi

	3) aktualizację pakietu powitalnego dla osób z doświadczeniem migracji;	Liczba aktualizacji pakietu	do 31 grudnia 2028 r.	Zaktualizowany pakiet powitalny	Koordinator Programu przy współpracy komórek merytorycznych Urzędu i jednostek miejskich wraz z organizacjami pozarządowymi
	4) prowadzenie szkoleń dla osób zatrudnionych w Urzędzie, jednostkach miejskich i Dzielnicach Miasta Krakowa z zakresu dostępności Urzędu dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji, a także z komunikacji międzykulturowej i przeciwdziałania dyskryminacji;	Liczba przeszkolonych osób	działanie o charakterze ciągłym	Przeprowadzone szkolenia	Koordinator Programu przy współpracy komórki odpowiedzialnej za organizację szkoleń w Urzędzie wraz z organizacjami pozarządowymi
	5) monitoring usług publicznych oferowanych przez Gminę z perspektywy dostępności dla mniejszości narodowych i etnicznych	Liczba uzyskanych pozytywnych i negatywnych ocen w ankietach	do 31 grudnia 2028 r.	Opracowany raport z monitoringu	Koordinator Programu przy współpracy komórek odpowiedzialnych za prowadzenie punktów obsługi mieszkańców

	oraz osób z doświadczeniem migracji;				
	6) realizację badań społecznych z zakresu migracji i wielokulturowości, m.in. poprzez realizację przedsięwzięcia „Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji”;	Liczba raportów	działanie o charakterze ciągłym	Opracowany raport z badań	Koordinator Programu wraz z ośrodkami naukowymi
2. Rozwój systemowych ram współdziałania pomiędzy Gmina a przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migranckim w oparciu o społeczne rozwiązania demokracji	1) utworzenie ram współpracy międzysektorowej – administracji publicznej, biznesu, ośrodków naukowych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej, w zależności od potrzeb i aktualnych wyzwań.	Liczba spotkań/Liczba uczestników spotkań	działanie o charakterze ciągłym	Utworzona platforma społeczna obejmująca szereg mechanizmów z obszaru partycypacji.	Koordinator Programu wraz z organizacjami pozarządowymi, biznesem i ośrodkami naukowymi.
	2) utworzenie przez Prezydenta Miasta Krakowa wyodrębnionej komórki organizacyjnej Urzędu odpowiedzialnej za wspieranie inicjatyw i	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na działanie przedmiotowej komórki, w tym na realizację zadań publicznych w obszarze:	do 31 grudnia 2024 r.	Zarządzenie Prezydenta Informacja o realizacji planu budżetowego	Koordinator Programu

deliberatywnej poprzez:	współpracy z przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migracji.	działalność na rzecz integracji cudzoziemców oraz działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych			
	3) współpracę Koordynatora Programu z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i służbami działającymi na terenie Gminy, w tym z instytucjami kulturalno-oświatowymi oraz z wyższymi uczelniami.	Liczba koordynatorów współpracy w Urzędzie i jednostkach miejskich oraz w innych podmiotach	działanie o charakterze ciągłym	Baza kontaktów koordynatorów, odpowiedzialnych za współpracę w obszarze międzykulturowości w swoim wydziale/jednostce/podmiocie.	Koordynator Programu wraz z Partnerami Programu o których mowa w § 6 Programu
3. Wspieranie procesów inkluzji społecznej i tworzenie przestrzeni promujących inkluzywność i	1) rozwój Centrum Wielokulturowego jako centralnego punktu działań na rzecz promocji międzykulturowości w Krakowie;	Liczba beneficjentów Centrum Wielokulturowego; Liczba wydarzeń realizowanych w ramach Centrum Wielokulturowego	działanie o charakterze ciągłym	Lokal gminny przekazany na potrzeby Centrum Wielokulturowego	Koordynator Programu wraz z organizacjami pozarządowymi,

spójność społeczną poprzez:	2) wsparcie inicjatyw z zakresu animacji społeczno-kulturalnej podejmowanych przez miejskie instytucje kultury i placówki kulturalnych w dzielnicach miasta Krakowa	Liczba uczestników inicjatyw, wydarzeń	działanie o charakterze ciągłym	Opracowane programy, inicjatywy, porozumienia, umowy	Miejskie instytucje kultury i placówki kulturalne przy współpracy Dzielnic Miasta Krakowa
	3) promocję miejskich programów wspierających tworzenie i rozwój organizacji pozarządowych wśród organizacji mniejszościowych, szczególnie o charakterze samopomocowym i samorzecznym;	Liczba działań promocyjnych	do 31 grudnia 2028 r	Zrealizowane działania promocyjne Programu rocznego i wieloletniego współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi	Komórka Urzędu właściwa ds. koordynacji współpracy z organizacjami pozarządowymi
	4) promocję i zwiększanie dostępności krakowskich mechanizmów partycypacyjnych dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji.	Liczba ciał dialogu funkcjonujących w Gminie w skład, których wchodzi mniejszości narodowe i etniczne oraz osoby z doświadczeniem migracji	do 31 grudnia 2028 r.	Kampania promocyjna ciał dialogu i dostępnych narzędzi partycypacyjnych skierowana do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji	Komórka Urzędu właściwa ds. dialogu i partycypacji wraz z organizacjami pozarządowymi,
4. Budowanie międzykulturowego charakteru Krakowa oraz marki "Otwarty	1) organizację wydarzeń nawiązujących do idei wielokulturowości, np. w formie konferencji,	Liczba wydarzeń	działanie o charakterze ciągłym	Zrealizowane wydarzenia	Koordynator Programu wraz z Partnerami Programu

Kraków” poprzez:	seminariów, debat, cyklicznych festiwali;				o których mowa w § 6 Programu
	2) organizację konkursu o tytuł „Krakowski Ambasador Wielokulturowości” i promocję osób uhonorowanych tytułem;	Liczba wniosków złożonych do konkursu	działanie o charakterze ciągłym	Zorganizowana gala wręczenia tytułów	Koordynator Programu
		Liczba spotkań	działanie o charakterze ciągłym	Spotkanie Krakowskich Ambasadorów Wielokulturowości z Prezydentem Miasta Krakowa	Koordynator Programu przy współpracy Kancelarii Prezydenta
	3) obejmowanie patronatem m.in. Prezydenta Miasta Krakowa oraz udzielanie innych form wsparcia dla projektów, inicjatyw artystycznych, kulturalnych, naukowych i edukacyjnych poświęconych współczesnemu wielokulturowemu Krakowowi;	Liczba patronatów	działanie o charakterze ciągłym	Udzielone patronaty	Kancelaria Prezydenta
5. Tworzenie społecznej platformy wspierającej rozwój kompetencji międzykulturowych	1) przygotowanie i wdrożenie narzędzi wspierających rozwój kompetencji międzykulturowych w	Liczba szkół, placówek oświatowych, instytucji kultury uczestniczących w działaniu	do 31 grudnia 2028 r.	Opracowane narzędzia i materiały.	Koordynator Programu, komórki Urzędu właściwe ds. edukacji i kultury, miejskie instytucje kultury i placówki

wśród osób mieszkających w Krakowie poprzez:	środowisku szkolnym, opartych o system warsztatów realizowanych przez lokalne organizacje pozarządowe, miejskie instytucje kultury i placówki kulturalne;				kulturalne wraz z organizacjami pozarządowymi,
	2) przygotowanie i wdrożenie rekomendacji dla placówek szkolnych dotyczących procesów inkluzji społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;	Liczba placówek szkolnych, które otrzymały rekomendacje	do 31 grudnia 2028 r.	Opracowane rekomendacje rozwoju edukacji międzykulturowej	Koordinator Programu, komórka Urzędu właściwa ds. edukacji, placówki szkolne wraz z organizacjami pozarządowymi,
	3) przygotowanie i wdrożenie narzędzi wspierających rozwój kompetencji międzykulturowych skierowanych do mieszkańców i mieszkańek Krakowa, opartych na działaniach miejskich instytucji kultury i placówek kulturalnych, jak i lokalnych organizacjach pozarządowych;	Liczba osób, komórek UMK, mjo, NGOs zaangażowanych w przygotowanie programu	do 31 grudnia 2028 r.	Opracowane narzędzia i materiały.	Koordinator Programu, komórka Urzędu właściwa ds. edukacji, komórka Urzędu właściwa ds. kultury, placówki szkolne wraz z organizacjami pozarządowymi, ośrodkami naukowymi.

	4) kształtowanie wrażliwości na różnorodność kulturową oraz umiejętności używania języka wrażliwego w kontekście różnic kulturowych.	Liczba szkoleń i warsztatów dla kadry pedagogicznej, rodziców i opiekunów/Liczba uczestników szkoleń	do 31 grudnia 2028 r.	Szkolenia Warsztaty	Koordinator Programu, komórka Urzędu właściwa ds. edukacji, organizacje pozarządowe
	5) rozwijanie asystentury międzykulturowej i romskiej	Liczba asystentów/Liczba dzieci i młodzieży objętej pomocą asystentów	działanie o charakterze ciągłym	Baza kontaktów asystentów międzykulturowych i romskich	Koordinator Programu, komórka Urzędu właściwa ds. edukacji wraz z organizacjami pozarządowymi,
6. Wspieranie grup narażonych na wykluczenie społeczne ze względu na narodowość, etniczność, język, religie, w tym wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty "rasistowskie" i ksenofobiczne	1) promocję informacji i wsparcie inicjatyw dotyczących uwrażliwiania i reagowania na przejawy dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami;	Liczba podjętych działań informacyjnych; liczba wspartych inicjatyw	działanie o charakterze ciągłym	Opracowana broszura o prawach i obowiązkach osób mieszkających w Krakowie	Koordinator Programu, komórka Urzędu właściwa ds. bezpieczeństwa w Gminie, organizacje pozarządowe
	2) analizę ryzyka potencjalnych konfliktów na tle międzykulturowym, narodowościowym, etnicznym i religijnym, w oparciu o dane statystyczne pozyskane w ramach	Liczba analiz; Liczba podmiotów zaangażowanych w przygotowanie analiz ryzyka;	działanie o charakterze ciągłym	Regularne spotkania zespołu/grupy ds. monitorowania ryzyka z perspektywy budowania spójności wspólnotowej	Koordinator Programu, komórka Urzędu właściwa ds. bezpieczeństwa w Gminie, Dzielnice Miasta Krakowa, Krakowskie Centrum Kontaktów lub jego odpowiednik

	wielosektorowej współpracy;				
	3) podnoszenie kompetencji osób zatrudnionych w Urzędzie i jednostkach miejskich, Policji i Straży Miejskiej w zakresie: mediacji. identyfikowania i reagowania na dyskryminację i przemoc motywowaną uprzedzeniami, zarządzania i rozwiązywania konfliktów;	Liczba szkoleń, seminariów, warsztatów/Liczba uczestników szkoleń, seminariów, warsztatów	do 31 grudnia 2028 r.	Szkolenia, seminaria, warsztaty	Koordinator Programu przy współpracy komórki odpowiedzialnej za organizację szkoleń w Urzędzie, komórka Urzędu właściwa ds. bezpieczeństwa w Gminie, wraz z organizacjami pozarządowymi,
	4) włączenie przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migrantów w istniejące systemowe działania miejskie koncentrujące się na bezpieczeństwie i zarządzaniu kryzysowym miasta Krakowa.	Liczba przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migrantów zaangażowanych w działania Bezpieczny Kraków	do 31 grudnia 2028 r.	Spotkanie GMK i NGO dotyczące spraw bezpieczeństwa.	Koordinator Programu przy współpracy z komórką Urzędu właściwą ds. bezpieczeństwa w Gminie.

Rozdział VIII Deklaracja wyników Programu

Rezultat programu:	Wdrożenie i realizacja polityki otwartości miasta Krakowa na przedstawicieli i przedstawicielki mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji na bazie interdyscyplinarnego podejścia do zarządzania różnorodnością i tworzenia przestrzeni sprzyjającej budowaniu wśród osób zamieszkujących Kraków tożsamości wspólnotowej					
Poprzez:	Cel szczegółowy 1: Podnoszenie jakości oraz dostępności usług publicznych skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;					
LP.	Tak, aby	Wskaźnik dziedzinowy	Waga	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana	Wartość za rok
1.	Zapewnić równy dostęp do usług skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;	Liczba beneficjentów korzystających z pomocy Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców		5132	nie mniej niż 4000 rocznie	2023
2.	Zapewnić równy dostęp do usług skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;	Liczba przetłumaczonych procedur na języki obce		11	nie mniej niż 50	2023

3.	Zwiększyć kompetencje międzykulturowe osób zatrudnionych w Urzędzie, jednostkach miejskich i Dzielnicach Miasta Krakowa	Liczba przeszkolonych osób		150	nie mniej niż 100	2023
-----------	---	----------------------------	--	------------	--------------------------	-------------

Poprzez:	Cel szczegółowy 2: Rozwój systemowych ram współdziałania pomiędzy Gminą a przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migranckim w oparciu o społeczne rozwiązania demokracji deliberatywnej;					
LP.	Tak, aby	Wskaźnik dziedzinowy	Waga	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana	Wartość za rok
1.	Zwiększyć sprawczość i zaufanie przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migranckim do Gminy;	Liczba spotkań koordynatorów współpracy w Urzędzie i jednostkach miejskich oraz w innych podmiotach		0	2	2023
2.	Wzmocnić głos przedstawicieli i przedstawicielek mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migranckim do Gminy.	Liczba spotkań/Liczba uczestników spotkań konsultacyjnych		0	2 spotkania/rok min. 10 osób/ngo	2023

Poprzez:	Cel szczegółowy 3: Wspieranie procesów inkluzji społecznej i tworzenie przestrzeni promujących inkluzywność i spójność społeczną;					
LP.	Tak, aby	Wskaźnik dziedzinowy	Waga	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana	Wartość za rok
1.	Zwiększyć świadomość społeczną mieszkanki i mieszkańców Krakowa w zakresie zalet różnorodnego Krakowa;	Liczba wydarzeń realizowanych w ramach Centrum Wielokulturowego		150	nie mniej niż 100	2023
2	Zwiększyć aktywność obywatelską i społeczną cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych.	Udział cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w narzędziach partycypacyjnych – frekwencja w budżecie obywatelskim i inicjatywie		0	5%	2023

		lokalnej				
--	--	----------	--	--	--	--

Poprzez:	Cel szczegółowy 4: Budowanie międzykulturowego charakteru Krakowa oraz marki „Otwarty Kraków”					
LP.	Tak, aby	Wskaźnik dziedzinowy	Waga	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana	Wartość za rok
1.	Zwiększyć świadomość społeczną mieszkanek i mieszkańców Krakowa w zakresie zalet różnorodnego Krakowa	Liczba wniosków złożonych do konkursu o tytuł „Ambasadora/Ambasadorki Wielokulturowości”		23	nie mniej niż 10	2023

Poprzez:	Cel szczegółowy 5: Tworzenie społecznej platformy wspierającej rozwój kompetencji międzykulturowych wśród osób mieszkających w Krakowie;					
LP.	Tak, aby	Wskaźnik dziedzinowy	Waga	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana	Wartość za rok
1.	Podnieść standardy w zakresie edukacji międzykulturowej;	Liczba szkół, przedszkoli, placówek, mieszkańców objętych działaniami		148	150	2023

Poprzez:	Cel szczegółowy 6: Wspieranie grup narażonych na wykluczenie społeczne ze względu na narodowość, etniczność, język, religie, w tym wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty “rasistowskie” i ksenofobiczne					
LP.	Tak, aby	Wskaźnik dziedzinowy	Waga	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana	Wartość za rok
1.	Zwiększyć wsparcie i poczucie bezpieczeństwa grup narażonych na wykluczenie społeczne z uwagi	Liczba działań na rzecz osób narażonych na wykluczenie		0	10	2023

	na pochodzenie narodowe lub etniczne;					
--	---------------------------------------	--	--	--	--	--

Rozdział IX Ryzyka Programu

Lp.	Cel szczegółowy	Nazwa ryzyka	Ocena ryzyka	Reakcja na ryzyko
1.	Podnoszenie jakości oraz dostępności usług publicznych skierowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;	Nierówny dostęp do usług dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji na skutek dyskryminacji przez pracowników urzędu.	3	Przeciwdziałanie (szkolenia)
2.	Rozwój systemowych ram współdziałania pomiędzy Gminą a przedstawicielami i przedstawicielkami mniejszości narodowych i etnicznych oraz osobami z doświadczeniem migranckim w oparciu o społeczne rozwiązania demokracji deliberatywnej;	Utrata wiarygodności Gminy jako partnera.	1	Tolerowanie (monitoring)
3.	Wspieranie procesów inkluzji społecznej i tworzenie przestrzeni promujących inkluzywność i spójność społeczną;	Niewystarczająca wysokość środków finansowych.	3	Przeciwdziałanie (analiza potrzeb, plany finansowe)
4.	Budowanie międzykulturowego charakteru Krakowa oraz marki „Otwarty Kraków”;	Mała liczba wniosków złożonych do konkursu o tytuł „Krakowski Ambasador Wielokulturowości”	3	Przeciwdziałanie (promocja i informacja)
5.	Tworzenie społecznej platformy wspierającej rozwój kompetencji międzykulturowych wśród osób mieszkających w Krakowie;	Brak zainteresowania udziałem w szkoleniach i działaniach edukacyjnych	3	Przeciwdziałanie (promocja i informacja)
6.	Wspieranie grup narażonych na wykluczenie społeczne ze względu na narodowość, etniczność, język, religie, w tym wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty “rasistowskie” i ksenofobiczne.	Wzrost mowy nienawiści w przestrzeni publicznej.	4	Przeciwdziałanie (interwencja)

Ryzyka oceniamy jako:

RYZYKO KRYTYCZNE (ocena 7) - wymaga możliwie szybkiej reakcji kierownictwa, ponieważ stan obecny może grozić poważnymi negatywnymi konsekwencjami –

Podjęcie działań nie powinno być odkładane

RYZYKO POWAŻNE (ocena 5 lub 6) - wymaga reakcji kierownictwa, sposób przeciwdziałania ryzyku zależy od możliwości kadrowych, finansowych itp. Działania należy zaplanować, ale ich terminy mogą być odleglejsze niż w przypadku powyżej

RYZYKO UMIARKOWANE (ocena 3 lub 4) - przeciwdziałanie wskazane, szczególnie tam, gdzie można uzyskać poprawę bezpieczeństwa bez istotnych nakładów. Jeśli 'właściciel ryzyka' jest gotów je zaakceptować to po przyjęciu do wiadomości jego istnienia działanie może być odłożone

RYZYKO NISKIE (ocena 1 lub 2) – nie wymaga działań ze strony kierownictwa, ponieważ stan obecny jest zadowalający i zapewnia

Reakcja na ryzyko:

Dla każdego istotnego zidentyfikowanego ryzyka właściciel ryzyka wskazuje optymalną reakcję. Przyjmuje się niżej wymienione reakcje na ryzyko:

- 1) tolerowanie – będzie to miało miejsce w przypadkach, kiedy koszty skutecznego przeciwdziałania ryzyku mogą przekraczać jego potencjalne korzyści, zdolności do skutecznego przeciwdziałania są ograniczone lub wykraczające poza decyzje i działania wewnętrzne;
- 2) przeniesienie – dotyczy to będzie kategorii ryzyk w odniesieniu do których nastąpi przeniesienie ich na inną instytucję, między innymi poprzez ubezpieczenie lub zlecenie usług na zewnątrz;
- 3) wycofanie się – dotyczy to będzie grupy ryzyk, dla których mimo podejmowanych działań nie udało się zmniejszyć ich istotności do akceptowanego poziomu;
- 4) przeciwdziałanie – dotyczy to będzie kategorii ryzyk, które wymagać będą podjęcia zdecydowanych, przemyślanych i zaplanowanych działań prowadzących do ich likwidacji, lub znacznego ograniczenia.